

Марія ПОЧИНКОВА

Академічна доброчесність
у закладах вищої освіти

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА»

Марія ПОЧИНКОВА

**АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ
У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

УДК 378.017(07)

Рецензенти:

Караман О. Л. – докторка педагогічних наук, професорка, ректорка ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»;

Горошкіна О. М. – докторка педагогічних наук, професорка, головний науковий співробітник НАПН;

Грінько В. О. – докторка педагогічних наук, професорка кафедри природничо-математичних дисциплін та інформатики ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

Починкова М. Академічна доброчесність у закладах вищої освіти : навчально-методичний посібник. Полтава, 2022. 92 с.

Рекомендовано до друку

рішенням вченої ради Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»
від 27.05.2022 (протокол № 10).

Навчально-методичний посібник «Академічна доброчесність у закладах вищої освіти» для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти (доктор філософії PhD).

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Очікувані результати навчання.....	4
Лекція 1-2. Тема 1. Академічна доброчесність	8
Лекція 3. Тема 2. Оформлення результатів досліджень.....	25
Лекція 4. Тема 3. Авторське право.....	37
Лекція 5. Тема 4. Бази даних.....	45
Лекція 6. Тема 5. Причини академічної недоброчесності й шляхи їх усунення.....	51
Блок практичних занять.....	62
Практичне заняття 1. Тема 1. Основні поняття курсу та їх однозначність / неоднозначність.....	62
Практичне заняття 2. Тема 2. Оформлення результатів власних досліджень.....	68
Практичне заняття 3. Тема 3. Робота з базами даних.....	76
Практичне заняття 4. Тема 3. Робота з базами даних.....	79
Практичне заняття 5. Тема 4. Причини академічної недоброчесності і шляхи їх усунення.....	82
Практичне заняття 6. Тема 5. Робота з онлайн-платформами для перевірки тексту на плагіат....	85
Програма підготовки до модульної контрольної роботи та заліку.....	91

ВСТУП

Шлях до Європейського освітнього простору нашої країни вимагає від української системи навчання забезпечення високої якості освіти, тому проблема академічної доброчесності / недоброчесності постає сьогодні гостро. Однак для досягнення цієї мети необхідно поширювати й популяризувати відомості про принципи академічної доброчесності її зміст, принципи і цінності, складові тощо.

Пропонований посібник представляє лекційний і практичний матеріал з освітнього компонента «Академічна доброчесність у закладах вищої освіти» для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти (доктор філософії PhD), які в майбутньому або під час навчання стануть викладачами й, сподіваємось, будуть упроваджувати основні принципи академічної культури в роботі зі здобувачами освіти, а також у власному дослідженні, що покращить його якість.

Посібник можна використовувати, як під час аудиторного навчання, так і дистанційного. Для цього в змісті лекцій зроблено акценти щодо роботи з теоретичним матеріалом, які викладач може опустити під час читання лекції наживо. Крім того, для розширення певного кола питань, запропоновано дискусійні питання, які викладач може використовувати на свій розсуд.

Звичайно, що завдання до практичних занять не є остаточними й незмінними, вони запропоновані лише як орієнтовні.

Авторка сподівається, що посібник допоможе полегшити педагогам підготовку до викладання цього освітнього компонента, а здобувачів зацікавити у його вивченні.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У результаті вивчення курсу здобувачі набувають

Соціально-особистісні компетентності:

- розвинутий науковий світогляд;
- здатність саморозвиватися і самовдосконалюватися протягом життя, нести відповідальність за навчання інших;
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- здатність до самостійного мислення;
- здатність до критики й самокритики;
- толерантність до різних ідей, здатність зустрітися з принципово новими точками зору і фактами дійсності;
- старанність, прагнення якісно виконати роботу, турбота про якість виконуваної роботи;
- наукова чесність, дотримання принципів наукової етики.

Загальнонаукові компетентності:

- здатність застосовувати закони формальної логіки в процесі інтелектуальної діяльності. Вміння робити узагальнення і висновки;
- здатність до цілеспрямованого накопичування знання;
- здатність до критичного аналізу та оцінки сучасного стану науки;
- здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності;
- здатність до пошуку, обробки та аналізу інформації із різних джерел; вміння використовувати новітні інформаційні і комунікаційні технології;

- володіння теоретико-методологічними засадами регулювання відносин інтелектуальної власності;
- здатність до системного мислення;
- креативність, здатність генерувати нові ідеї, здатність до творчого, інноваційного та оригінального підходу;
- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність використовувати іншомовну літературу в професійній сфері;
- уміння вести пошук, добір та опрацювання інформації джерел і літератури з проблем інтелектуальної власності.

Інструментальні компетентності:

- здатність до усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження українською мовою. Володіння навичками ділового спілкування рідною мовою на високому професійному рівні, знання та розуміння наукової термінології;
- уміння вести пошук, добір та опрацювання наукової інформації джерел і літератури з теми дослідження на українській і іноземній мові
- здатність використовувати основні сучасні інформаційні технології, методи видобування та обробки інформації. Навички роботи в комп'ютерних мережах зі збору, аналізу та управління інформацією, навички використання програмних засобів. Володіння сучасними інформаційними технологіями, здатність до їх використання для пошуку і систематизації інформації.

Професійні компетентності:

- ціннісне ставлення до педагогічного знання, педагогічної діяльності;
- вільне володіння понятійно-термінологічним апаратом педагогічної науки;
- здатність до комплексного, критичного аналізу та оцінки сучасних наукових досягнень у сфері освіти, генерування нових ідей під час вирішення дослідних і практичних завдань;
- володіння методологією та методами науково-педагогічного дослідження;
- здатність до оригінального, незалежного і критичного мислення, здатність до розвитку теоретичних ідей;
- здатність здійснювати самостійно аналітичну та синтетичну критику джерел
- володіння різними видами педагогічного дискурсу;
- уміння здійснювати інформаційний пошук з використанням сучасних ІКТ;
- здатність до викладацької діяльності в вищих навчальних закладах, структурування та перетворення наукових знань у навчальний матеріал;
- здатність до здійснення різних форм професійної та наукової комунікації, уміння працювати в команді;
- потреба в неперервному та послідовному отриманні знань, умінь і навичок, які сприятимуть подальшому професійному росту та кар'єрі;
- здатність здійснювати самостійно аналітичну та синтетичну критику джерел;
- здатність здійснювати самостійно аналітичну та синтетичну критику джерел;
- потреба в неперервному та послідовному отриманні знань, умінь і навичок, які сприятимуть подальшому професійному росту та кар'єрі.

Після опанування дисципліни здобувачі повинні:

знати:

- зміст понять: академічна доброчесність, авторське, право, плагіат, компеляція;
- нормативні документи, що регламентують академічну доброчесність у ЗВО;
- правила оформлення результатів власних досліджень, зокрема списків літератури;
- правила оформлення цитат у власних наукових дослідженнях;
- причини академічної недоброчесності і шляхи їх усунення
- бази даних, які можна використовувати під час наукових досліджень.

уміти:

- розрізняти компіляцію і плагіат;
- оформлювати списки літератури до власних наукових досліджень;
- оформлювати цитати у власних наукових дослідженнях;
- визначати причини академічної недоброчесності і усувати їх;
- користуватись різними базами даних для власних досліджень;
- користуватись програмами антиплагіат для визначення рівня авторства власної наукового дослідження.

Лекція 1-2

Тема 1. Академічна доброчесність

Література

Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. фонд «Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. політики» ; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. К. : Таксон, 2016.

Артюхов А. Академічна чесність у наукових дослідженнях. *Академічна чесність як основа сталого розвитку університету* / Міжнарод. благод. фонд «Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. політики» ; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. К. : Таксон, 2016.

Буяк Б. Правові аспекти академічної чесності та боротьби із плагіатом. *Академічна чесність як основа сталого розвитку університету* / Міжнарод. благод. фонд «Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. політики» ; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. К. : Таксон, 2016.

Доброчесність. Словник української мови: в 11 тт. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. К : «Наукова думка», 1971. Т. 2.

Доброчесність. URL : https://ukrainskamova.com/publ/slovník_sinonimiv/d/dobrochesnist/27-1-0-3165 .

Довідник з академічної доброчесності для школярів. Вид. 3-є, випр. та доп. / уклад. М. В. Григор'єва, О. І. Крикова, С. Г. Певко; за заг. ред. О. О. Гужви. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018. 66 с.

Кодекс честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». К. : НТУУ «КПІ», 2015. 12 с.

Мельниченко А. Прояви академічної нечесності. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. фонд «Міжнарод. фонд.

дослідж. освіт. політики»; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. К. : Таксон, 2016. 234 с.

Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. No 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

Сацик В. Академічна доброчесність: міфічна концепція чи дієвий інструмент забезпечення якості вищої освіти? URL : <http://educationua.org/ua/articles/930-akademichnadobrochesnist-mifichna-kontseptsiya-chi-dievijj-instrument-zabezpechennya-yakosti-vishchojiosviti>

Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки. URL : <https://mon.gov.ua/ua/news/opublikovano-strategiyu-rozvitku-vishoyi-osviti-v-ukrayini-na-2022-2032-roki>

Сухомлинський В. О. Сто порад учителів. Сухомлинський В. О. Вибрані твори: в 5 тт. К. : «Рад. школа», 1976. Т. 2.

Фініков Т. В. Академічна доброчесність: глобальний контекст та національна потреба. *Академічна чесність як основа сталого розвитку університету* / Міжнарод. благод. фонд «Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. політики»; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. К. : Таксон, 2016. 234 с.

Хмарський В. Academic integrity в США: кілька спостережень 2015 року. *Академічна чесність як основа сталого розвитку університету* / Міжнарод. благод. фонд «Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. політики»; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. К.; Таксон, 2016. 234 с.

Шліхта Н., Шліхта І. Методичні рекомендації та програма курсу «Основи академічного письма». URL : <http://www.saiup.org.ua/resursy/osnovy-akademichnogo-pysmametodychni-rekomendatsiyi-ta-programa-kursu> (дата звернення 18.03.2019)

IAU-MCO Guidelines for an Institutional Code of Ethics in Higher Education. URL : https://iau-aiu.net/IMG/pdf/ethics_guidelines_finaldef_08.02.13.pdf

Integrity. URL : <https://www.dictionary.com/browse/integrity>

Finikov, T. (2017). Academic integrity: global context and national needs. *Business Ethics and Leadership*, 1(1), 63-73.

Macintyre, A. (2007). *After Virtue A Study in Moral Theory*. Third Edition. Notre Dame : University of Notre Dame Press. Indiana.

The Fundamental Values of Academic Integrity Second Edition International Center for Academic Integrity T. Fishman, Editor. Clemonson University. URL : <https://www.academicintegrity.org/wp-content/uploads/2017/12/Fundamental-Values-2014.pdf>

Ключові поняття лекції: академічна доброчесність, академічна недоброчесність, компіляція, плагіат, чесність, довіра, справедливість, повага, відповідальність, мужність, академічне шахрайство.

Завдання лекції:

– проаналізувати поняття «академічна доброчесність» та його складові з точки зору різних дослідників;

– розглянути поняття «академічна недоброчесність»;

– здійснити аналіз основних законодавчих документів у галузі освіти, у яких розглянуто основні поняття лекції.

Поняття академічної доброчесності. Компіляція і плагіат: у чому різниця

Як ви розумієте поняття академічної доброчесності? З чим воно у вас асоціюється? Чи є на вашу думку різниця між компіляцією і плагіатом? Як ви думаєте, порушення академічної доброчесності має одне «обличчя»?

Слухаючи лекцію, позначте основні відмінності у визначенні поняття «академічна доброчесність».

Поняття «академічна доброчесність» є запозиченим з англійської мови – academic integrity. Розглянемо більш докладно складники словосполучення «академічна доброчесність», оскільки від змісту поняття залежить і зміст роботи з пропедевтики академічної доброчесності на уроках словесності в початковій школі.

Розглянемо також складові словосполучення academic integrity з точки зору західної педагогічної традиції.

У своїй роботі (Хмарський В. (2016)) В. Хмарський докладно розкриває історичні аспекти сучасного поняття «академічна доброчесність» (academic integrity): «Словосполучення, що зараз активно циркулює у різноманітних суспільних сферах, має дві складові. З першою з них – academic – простіше. Воно походить від слова «Академія», відомого ще з доби античності, як назва школи, у якій в IV столітті до н. е. читав свої лекції Платон. У добу Відродження Академія Платона стала зразком для різноманітних товариств, що займались розвитком мистецтв і наук. У модерну епоху академією почали називати наукові та навчальні установи найвищого рівня. Отже, поступово похідним від «академії» став прикметник «академічний». У західному науковому дискурсі академічний вживається до всього, що пов'язано з найвищим рівнем у царині наук чи мистецтва. Так, у

«Новому Вебстерівському словнику» кінця XX століття представлено два основних поняття «academic», з яких можна виділити ще кілька:

- 1) науковий (scholarly);
- 2) що стосується школи, коледжу чи університету;
- 3) що більше має теоретичний інтерес, ніж практичну цінність;
- 4) член університету;
- 5) що стосується школи Платону (Хмарський В. (2016), С. 54–55).

Друга складова – integrity – більш складна для розуміння і сприйняття. Адже вона походить від пізньолатинських слів «integer» (ціле число), «integrare» (складати ціле) або «integrates» (цілісність). Переважна більшість слів з цим коренем стосуються математики. І лише термін «integrity» має виняток, оскільки на перше місце з трьох тлумачень поставлено «моральну чистоту», «порядність», а потім – «цілісність, завершеність» та «якість або стан недоторканності» (Хмарський В. (2016), С. 55).

Цілком справедливою вважаємо думку дослідника щодо трактування поняття в україномовному науковому дискурсі: «Для сучасної української мови назване словосполучення є порівняно новим, що й породжує його різноманітні переклади – академічна чесність (найпоширеніший), академічна порядність, академічна добродієвість тощо» (Хмарський В. (2016), С. 55).

В Академічному тлумачному словнику слово «академічний» є багатозначним і тлумачиться як:

1. Стосовно до академії; здійснюваний нею.
2. Навчальний.
3. Суто теоретичний, абстрактний // який не має практичного значення, відірваний від життя.
4. Який

додержується встановлених традицій у мистецтві (Доброчесність, (1971), С. 326.).

Натомість «доброчесність» – властивість за значенням доброчесний; доброчесний – який живе чесно, дотримується всіх правил моралі // який є проявом чесності, моральності (Доброчесність, (1971), С. 326).

На офіційному сайті української мови знаходимо синоніми до слова доброчесність: чеснота, чесноти, цнотливість, цнота; чесність, моральність; добропристойність, добропорядність (Доброчесність).

Нова філософська енциклопедія надає таке визначення доброчесності: «фундаментальне моральне поняття, що характеризує готовність і здатність особи свідомо й твердо слідувати добру; сукупність внутрішніх, душевних й інтелектуальних якостей, що втілюють людський ідеал у його моральній досконалості» (Доброчесність).

Спираючись на дані електронного словника, «integrity» можна тлумачити як:

- 1) дотримання моральних та етичних принципів; стійкість моральних якостей; чесність;
- 2) перебування в стані цілісності, повноти або незменшення, наприклад – зберегти цілісність імперії;
- 3) здоровий, неушкоджений або ідеальний стан (Integrity). Отже, як бачимо, перше і друге значення слова «integrity» близькі до сучасного тлумачення поняття «доброчесність».

Класичне поняття академічної доброчесності в сучасній науковій літературі дав А. Макінтайр: «прояв доброчесності цінний сам собою ... але він має суть і ціль, і лише через розуміння цієї суті і цілі ми починаємо цінувати доброчесність» (Macintyre, A. (2007)). У своїй праці «Після доброчесності» філософ тлумачить поняття

«доброчесність» у різних часових, культурних і територіальних контекстах: «категорія «доброчесність» не універсальна, вона історично й культурно обумовлена, і помилково розглядати її поза системою певних рис соціального й морального життя, у термінах яких її потрібно визначати і пояснювати» (Macintyre, A. (2007), С. 254). Цінним є те, що він співвідносить поняття «моральний» і «відданий обов'язок», які є синонімічними до «доброчесності» (Macintyre, A. (2007), С. 314–315). Можна сказати, що і в сучасному контексті ці поняття є синонімічними

В українському науковому дискурсі, В. Сацик розглядає академічну доброчесність як «комплексне поняття, що поєднує в собі певні фундаментальні цінності, так і конкретні механізми й інструменти, що дають змогу ці цінності забезпечувати» (Сацик В.). Таке визначення дещо перегукується з тлумаченням А. Макінтайра. В. Сацик розкриває фундаментальні цінності академічної доброчесності: „відданість академічної спільноти, навіть перед лицем труднощів, шести фундаментальним цінностям: чесності, довірі, справедливості, повазі, відповідальності й мужності (Сацик В.).

Як і більшість педагогічних понять, виникає багатозначність тлумачень понять «академічна порядність» і «академічна чесність». Однак, ми вважатимемо їх синонімічними. Розділяємо погляд на визначення поняття «академічна доброчесність» В. Хмарського: академічна порядність – це моральний кодекс або етична політика академічного середовища, що включає такі цінності як уникнення омани чи плагіату, дотримання академічних стандартів, чесності і ретельності у дослідженнях та академічних публікаціях (Хмарський В.,

(2016), С. 57–58). Уважаємо, що таке тлумачення відповідає поняттю «академічна доброчесність».

Сучасна українська наука спирається переважно на західні традиції. Однак, українські педагоги також неявно наголошували на необхідності дотримання академічної доброчесності. Так, В. Сухомлинський у своєму творі «Сто порад учителю» закликав виховувати у школярів правдивість: «Правдивість – це передусім чесність перед людьми і водночас перед власною совістю. Правдива оцінка самого себе – що я вже можу і чого не можу, як я просуваюся до ... вершин самовдосконалення... – правдива оцінка всього цього є наріжним каменем правдивості й чесності». «Правдивість і чесність, непримиренність до брехні й обману йдуть від великої правди праці». «Твердість правди, непохитність думки, ясність істини – це джерела, що пробиваються з криниці, ім'я якій – трудно» (Сухомлинський В. (1976), С. 419–654., С. 600–601).

Які фундаментальні цінності, на Вашу думку, є складниками академічної доброчесності?

Ми не можемо обійти увагою фундаментальні цінності академічної доброчесності, розроблені Міжнародним центром академічної доброчесності (The Fundamental Values): чесність, довіру, справедливість, повагу, відповідальність, мужність.

Розкрийте зміст кожної складової з Вашої точки зору.

Коротко занотуйте зміст усіх складових.

Розкриємо зміст кожної складової більш докладно.

«Чесність (англ. honesty) – академічні спільноти просувають пошуки правди і знання через інтелектуальну і приватну чесність у навчанні, викладанні, дослідженнях та обслуговуванні. Чесність є обов'язковою основою викладання, навчання, дослідження, і обслуговування, і необхідна умова для повної реалізації довіри, справедливості, поваги і відповідальності. Нечесна поведінка не тільки ставить під загрозу благополуччя академічних спільнот і порушує права своїх членів, а також може підірвати репутацію установи і зменшить цінність можливостей, які надає. Чесність починається з людей і поширюється в більш широке співтовариство (The Fundamental Values, С. 18–19).

«Довіра (англ. trust) – клімат довіри має сприяти заохоченню та підтримці вільного обміну ідеями, які, у свою чергу, дозволяють науковому дослідженню досягти найбільшої повноти потенціалу. Коли чесність встановлюється як цінність, вона допускає і заохочує розвиток довіри. Довіра накопичується з часом і досвідом, і будується на основі дій більш важливих за слова. Довіру розвивають школи, які встановлюють чіткі та послідовні академічні стандарти, які безперешкодно та справедливо застосовують свої стандарти і підтримують чесні та неупереджені дослідження. Довіра розвивається взаємно, дозволяє бути надійним і довіряти один одному, іти рука об руку. При цьому вона виступає фундаментом академічної роботи. Довіра дозволяє нам співпрацювати, обмінюватись інформацією та розповсюджувати нові ідеї вільно, не побоюючись, що наша робота вкрадена і т. д.» (The Fundamental Values, С. 20–21).

«Справедливість (англ. fairness) – справедливе ставлення є важливим фактором у створенні етичної спільноти. До важливих компонентів справедливості

належать: передбачуваність, прозорість та чіткі, розумні очікування. Послідовна і справедлива реакція на нечесність і доброчесність також є елементами справедливості. Справедливе, точне і неупереджене оцінювання відіграє важливу роль у навчальному процесі і має важливе значення для встановлення довіри між суб'єктами навчання» (The Fundamental Values, С. 22–23)

«Повага (англ. respect) – наукові громади досягають успіху лише там, де є повага до членів громад та для інших, а також до суперечливих думок, які вони висловлюють. Найдинамічніше й продуктивне середовище навчання – це те, що сприяє активному залученню, включаючи суворе випробовування, жваву дискусію, жваві розбіжності щодо ідей, загартованих повагою до тих, хто їх озвучує. В академічному середовищі доброчесності, навіть ті, хто не погоджується з фактами, поділяють повагу та шану, знання та методи, за допомогою яких його отримують» (The Fundamental Values, С. 24–25).

«Відповідальність (англ. responsibility) – відповідальність за відстоювання цінностей цілісності є одночасно індивідуальним обов'язком і спільним інтересом. Бути відповідальним – значить протистояти протиправним діям, чинити опір негативному тиску, служити позитивним прикладом. Відповідальні люди несуть відповідальність за власні дії, і працювати над тим, щоб відмовити та запобігти проступкам з боку інших. Виховувати відповідальність означає вчитися розпізнавати і протистояти імпульсу здійснювати недоброчесну поведінку» (The Fundamental Values, С. 26–27).

«Мужність (англ. courage) – відрізняється від попередніх основних цінностей тим, що вона менша цінність. Мужність – це здатність діяти відповідно до своїх цінностей, незважаючи на страх. Мужність – це елемент

характеру, який дозволяє навчатися, власноруч братися за якість своєї освіти, тримаючись за себе та їхніх однокурсників, що відповідають найвищим академічним стандартам. Бути сміливим означає діяти відповідно до своїх переконань. Мужність, чесність і цілісність можуть розвиватися як взаємозалежні характеристики» (The Fundamental Values, С. 28–29).

Порівняйте підхід до визначення складових академічної доброчесності українських науковців Н. Шліхта та І. Шліхта з міжнародним визначенням? Що в них спільного і відмінного?

Ці ж цінності в українській науковій педагогічній літературі представлені наступним чином (Шліхта Н., Шліхта І., С. 10–11), (Довідник, (2018), С. 14–16), представимо їх, оскільки вони дещо більш повно розкривають ці цінності (ми не будемо дублювати англomовний варіант перекладу фундаментальних цінностей, оскільки вони вже представлені в варіанті перекладу):

– «чесність – беззаперечна основа навчання, викладання, здійснення досліджень, та обов'язкова передумова для довіри, чесності та взаємної відповідальності у будь-якому соціумі. Важливо, аби академічні правила та практики давали чіткі вимоги та пояснення того, що фальшування даних, обман, шахрайство, крадіжка і будь-які нечесні вчинки є неприпустимими»;

– «довіра – явище, що є надбудовою чесності, і формується з часом, коли дії та вчинки стають важливішими, ніж слова. Довіра формується викладачами, які чітко пояснюють вимоги та очікування до учнів, а потім

оцінюють роботи учнів, базуючись на цих вимогах очікуваннях. Довіра є основою співпраці, обміну інформацією та новими ідеями, адже ми почуваємо себе в безпеці, не боїмося, що наші напрацювання чи думки вкрадуть, а репутацію – зруйнують. Довіра є надважливим критерієм, який гарантує суспільству, що академічній спільноті, відкриттям та висновкам можна вірити, а дослідження, викладання, формальні академічні досягнення та ступені дійсно є вартісними»;

– «справедливість – важливий фактор для становлення етичних взаємин у спільноті. Чесне, прозоре та незаангажоване оцінювання є основою у становленні довіри між викладачем/учителем та здобувачем освіти. Також важливо, аби вчителі та адміністрація навчальних закладів теж розуміли, як їх оцінюють не лише учні, але і колеги»;

– «повага – в академічному середовищі є взаємною. Освітні спільноти можуть бути успішними лише тоді, коли їхні члени поважають одне одного і приймають точки зору одне одного, навіть якщо ті є кардинально протилежними. Учні демонструють повагу, коли цінують та використовують навчальні можливості та знання, які їм дають, беруть активну участь у навчальному процесі, вносячи свій вклад в обговорення та виконання завдань. Викладачі демонструють повагу, коли сприймають ідеї своїх учнів серйозно, ставляться до кожного з учнів як до незалежного індивіда, допомагають розвивати ідеї та дають чесні відгуки на виконані завдання»;

– «відповідальність – категорія, яка підтримує реалізацію доброчесності, вона є водночас індивідуальною та груповою. Кожен представник спільноти – студент, учитель, викладач, адміністрація – несуть відповідальність за доброчесність у навчанні, викладанні та здійсненні

наукової роботи. Групова відповідальність за дотримання правил академічної доброчесності лежить на усій академічній спільноті. Бути відповідальним означає опиратися тискові колег, якщо вони намагаються вчинити нечесно, та відстоювати доброчесні практики та правила;

– «сміливість – риса, яку демонструють ті, хто чинить за правилами доброчесності, не зважаючи на страх чи тиск оточення. Бути сміливим означає діяти згідно з власними принципами та переконаннями. Представники академічної спільноти мусять навчитися не лише вчиняти доброчесно, але й стежити, аби їхні рішення збігалися з учинками. Лише сміливі можуть сформулювати та відстояти доброчесну академічну спільноту, забезпечують взаємну відповідальність, повагу та чесність, не зважаючи на наслідки та загрози, які можуть при цьому виникнути» (Шліхта Н., Шліхта І, С. 10–11, 14–16).

Академічна доброчесність є також нормативною категорією. Так, Н. Шліхта та І. Шляхта зазначають, що «доброчесність» є категорією філософською й етичною, а тому імперативи до її дотримання є винятково моральними, а спільний осуд – єдиним безпосереднім наслідком її порушення. Натомість, «академічна доброчесність» є категорією нормативною, прописаною у вітчизняному законодавстві й міжнародному праві з усіма наслідками правового характеру, що з цього випливають (Шліхта Н., Шліхта І, С. 12).

На Вашу думку, чи потрібно розглядати поняття «академічна доброчесність на законодавчому рівні? Чому?»

Коротко розглянемо як закріплене поняття «академічна доброчесність» в українському й міжнародному законодавстві та правових базах.

У Законі України «Про освіту» «академічна доброчесність» визначається як «сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та / або наукових (творчих) досягнень» (Про освіту, (2017)).

Особливу увагу цьому поняттю стали приділяти з 2000-х років. На сьогодні існує ціла низка міжнародних документів. За твердженням Т. Фінікова, ці документи (враховуючи Закон України «Про освіту») мають привернути увагу до питання забезпечення академічної доброчесності в освіті (передусім, у вищій). Міжнародна конференція з етичних та моральних аспектів вищої освіти та науки в Європі, що відбулася в м. Бухаресті (Румунія) 2–5 вересня 2004 р., прийняла Бухарестську декларацію етичних принципів вищої освіти в Європейському регіоні, що перетворює академічну доброчесність на центральний принцип процесів навчання, викладання й дослідження (Finikov, T., (2017), С. 63–65).

Т. Фініков зазначає, що в розділі «Цінності та принципи» Декларації були чітко визначені роль академічної етики, культури та спільноти, академічна доброчесність у процесах викладання та навчання, демократичне та етичне керівництво та управління, дослідження, що базуються на академічній доброчесності та соціальній відповідальності (Фініков Т., (2016), С. 13–14).

Дослідник також на важливості та цікавості Керівництва для інституційних Кодексів етики в галузі вищої освіти. Цей документ пропонує певну рамку, свого роду хартію між основними акторами університетської сцени, яка формує їх згоду та відповідальність за

слідування визначеним принципам, які здатні сформувати організаційну та моральну ідентичність. До них було віднесено:

- академічна чесність і етична поведінка при дослідженнях;
- рівність, справедливість та відсутність дискримінації;
- підзвітність, прозорість і незалежність;
- критичний аналіз та повага до аргументованих думок;
- відповідальність за використання активів, ресурсів і навколишнього середовища;
- вільне та відкрите поширення знань та інформації;
- солідарність за чесне поводження з міжнародними партнерами (IAU-MCO).

Особливу увагу академічній доброчесності приділено в Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки. Однією з ключових проблем, що існують у системі вищої освіти нашої країни є «Брак відкритості закладів вищої освіти, спроможності продукувати корисну інтелектуальну прожукцію, принципової протидії проявам корупції та академічної недоброчесності, безумовної підтримки чесного вступу та об'єктивного оцінювання результатів навчання»; «недостатня розвиненість культури академічної доброчесності, толерантне ставлення частини академічної спільноти до корупції та хабарництва у вищій освіті» (Стратегія (2022)). При цьому академічна доброчесність у цьому документі входить до пріоритетів вищої освіти в Україні, а «нетерпимість учасників освітнього процесу до корупції, дискримінації за різними ознаками та академічної недоброчесності», «забезпечення чесного вступу, об'єктивного оцінювання знань, а також

нетерпимість до корупції, дискримінації та академічної недоброчесності» є серед операційних цілей Стратегії.

Чи доречним є, на Вашу думку, визначення поняття «академічна недоброчесність або нечесність»? Чому?

Коротко занотуйте форми академічної недоброчесності

Розглядаючи поняття академічної доброчесності, ми не можемо обійти увагою «феномен академічної нечесності». А. Мельниченко, розглядаючи прояви академічної нечесності, зазначає: «феномен академічної нечесності (недоброчесності, недобросовісності) є багатограним та може назвати різних проявів. У його основі лежить умисне порушення загальноприйнятих в академічному середовищі моральних і правових норм, зазвичай з метою отримання певних переваг. У будь-якому випадку розповсюдження таких проявів завдає нищівного удару по якості освіти та наукових досліджень, а відтак – по перспективах забезпечення стійкого розвитку суспільства» (Мельниченко А., (2016), С. 107–121., С. 107–108).

Привертає увагу Кодекс честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут», у якому визначені форми академічного шахрайства:

- фальсифікація або фабрикація інформації, наукових результатів та наступне використання їх в академічній роботі;
- підробка підписів в офіційних документах (залікових книжках, актах, звітах, угодах тощо);

- використання під час контрольних заходів у навчальних закладах заборонених допоміжних матеріалів або технічних засобів (шпаргалки, електронні пристрої);
- посилення на джерела, які не використовувалися в роботі;
- списування (реплікація) при складанні будь-якого виду підсумкового або поточного контролю;
- проходження процедур контролю знань підставними особами;
- здавання або репрезентація різними особами робіт з однаковим змістом як результату навчальної чи наукової діяльності (Кодекс, (2015)).

Однією з найбільш розповсюджених у науковій спільноті форм академічної нечесності є плагіат, який може включати як видання чужих ідей чи слів за власні без належного цитування першоджерела, так і підтасовку експериментальних результатів на основі чужих даних (Артюхов А., (2016), С. 107–121., С. 122).

На неоднозначність такого явища як плагіат вказує В. Буяк, спираючись на Британську та Американську енциклопедії. Дослідник наводить визначення плагіату: Британська енциклопедія визначає плагіат як дію, в ході якої те, що написано іншою особою видається за своє власне. Проте, звертається увага на відсутність ознак плагіату, якщо повторені думки викладені іншими словами, або, якщо доведено, що аналогічне твердження висловлено іншою особою незалежно. Укладачі американської енциклопедії також вказують на присвоєння авторства як на головну ознаку плагіату і перераховують дії, які належать до плагіату, маючи певну з ним схожість. Зокрема, не вважається плагіатом використання певних тем та ідей через неунікненність такого явища. Не може вважатися порушенням розробка теми, якою займається

інша особа, але неприпустиме запозичення унікального методу дослідження. В той же час безперечним плагіатом є копіювання сутності оригінального продукту (Буяк Б., (2016), С. 133–150., С. 136).

Дослідники також мають різні погляди на види плагіату. Однак, це питання більш докладно розглянемо на практичних заняттях.

Запитання до лекції

Що таке академічна доброчесність?

Які складові входять до поняття «академічна доброчесність»?

Які ціннісні складові є в академічній доброчесності?

Чи відображене поняття «академічна доброчесність» у законодавчих, нормативно-правових та інших документах? Як?

Що таке академічна недоброчесність?

Які види академічної недоброчесності існують? У чому їх різниця?

Лекція 3

Тема 2. Оформлення результатів власних досліджень

Література

Вимоги до посилань. URL : <https://ntb.pstu.edu/uk/n-rabotniku-ua/akademichna-dobrochesnist/oformlennia-posylan-tsytuvannia>

Кудінов І. О. Основи наукового цитування. URL : <https://www.donnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/8/2019/08/Kudinov-I.O.-Osnovi-naukovogo-czitivannya.pdf>

Лист Міністерства освіти і науки України від 23.10.2018 р. №1/9-650 «Щодо рекомендацій з академічної

доброчесності для закладів вищої освіти». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v-650729-18#top>

Малютіна, О. Ф. Оформлення бібліографічного опису у списку використаних джерел з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015. URL : <http://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/handle/123456789/8369>

Слізова К. Л. Майстерність науковця: мовний аспект : навчально-методичний посібник. Кременчук : КрНУ імені Михайла Остроградського, 2017. 128 с.

Эко У. Как написать дипломную работу / У. Эко; пер. с ит. Е. Костюкович. М. : Книжный дом «Университет», 2003. С. 188.

Ключові поняття лекції: цитування, цитата, парафраз, список літератури, посилання, дослідження, результати досліджень, оформлення результатів досліджень, плагіат, стилі цитування.

Завдання лекції:

- на законодавчому рівні розглянути поняття «плагіат»;
- розкрити основні правила оформлення цитувань, посилань, списків літератури для оприлюднення результатів власних наукових досліджень;
- розглянути найбільш відомі стилі цитування.

Правила оформлення цитування, списків літератури, посилань

Поміркуйте, академічна доброчесність стосується лише тих, хто здобуває освіту? Чому?

З попередньої лекції Ви знаєте, що академічна доброчесність співіснує поруч з академічною

недобросовістю, одним з видів якої є плагіат. Для уточнення цих понять звернемося до Листа Міністерства освіти і науки України від 23.10.2018 р. №1/9-650 «Щодо рекомендацій з академічної доброчесності для закладів вищої освіти» (Лист, 2018), де у розширеному глосарії наступним чином розкривається поняття «плагіат»:

Коротко занотуйте основні положення

«Ж. Академічний плагіат може стосуватися всіх типів джерел, зокрема: текстів, рисунків, фрагментів музичних творів, математичних виразів та перетворень, програмних кодів тощо. Джерелами академічного плагіату можуть бути опубліковані і неопубліковані книжки, статті, брошури, патенти, тези, рукописи, веб-сайти та інші Інтернет-ресурси, роздаткові матеріали для студентів, роботи інших студентів й т.ін.

3. Академічний плагіат треба відрізнити від помилок цитування. Найбільш типовими помилками цитування є:

- відсутність лапок при використанні текстових фрагментів, що запозичені з інших джерел, за наявності коректного посилання на це джерело;
- посилання на інше джерело;
- неправильне оформлення посилання, що ускладнює пошук джерела.

Помилки цитування зазвичай вважають менш суттєвим порушенням академічної доброчесності. Іноді їх розглядають як різновид академічного плагіату. Найчастіше це роблять в інструкціях для студентів, а не в документах, які встановлюють академічну відповідальність. Типовим для українських освітян і науковців з деяких галузей знань є подання всієї публікації чи її оглядової частини у вигляді набору фрагментів, запозичених з різних джерел. При цьому не завжди ці фрагменти коректно оформлені, навіть якщо вони є прямим

цитують. Іноді в таких текстах бувають переплутані посилання. Частими є помилки у прізвищах авторів, назвах та вихідних даних видань, що ускладнює чи унеможливує пошук джерел та їх опрацювання наукометричними системами. Іноді є підстави припускати, що помилки цитування зроблено свідомо для обґрунтування авторитетом наведених джерел ідей, думок, числових даних тощо, яких насправді немає в цих джерелах. Також, «помилки» можуть бути зумовлені намаганням приховати справжні джерела інформації.

Незалежно від того, вважати їх академічним плагіатом чи ні, помилки цитування є порушенням академічної етики, оскільки у сучасних умовах вони, як мінімум, призводять до викривлення наукометричних показників інших науковців та наукових видань, тим самим порушують права справжніх авторів» (Лист, 2018).

Як ми знаємо, ситуація в українському науковому середовищі з дотриманням академічної доброчесності є надскладною, на користь цього свідчить визначення порушення академічної доброчесності в ЗВО як однієї з головних проблем в Стратегії розвитку вищої освіти України в 2022–2032 рр. (Стратегія, (2022)).

Отже, як уже було сказано, однією з проблем є помилки під час цитування. Перш, ніж перейти до розгляду правил оформлення цитування, коротко зазначимо, яким буває цитування.

Цитування буває пряме і непряме.

Під прямим цитуванням традиційно розуміють точну, дослівну передачу цитованого авторського тексту. Непряме цитування або парафраз є найбільш поширеним видом цитування. Парафраз – це переказ цитати (невеликого фрагменту) своїми словами з обов'язковим

посиланням на джерело цитування зі збереженням первинного сенсу цитованого тексту.

I. Кудінов доречно визначає випадки, у яких доцільним є використання парафразу:

«– оригінальні цитати надто об'ємні для прямого цитування;

– необхідно представити узагальнену інформацію при одночасному посиланні на декілька джерел;

– необхідно коротко викласти зміст теоретичної концепції або процедури і результати досліджень, на які дається посилання в роботі;

– не досконала якість дослівного перекладу»
(Кудінов, С.25).

Далі розглянемо правила оформлення цитувань.

З попередньої частини лекції нам відомо, що виокремлюють три основних проблеми під час цитування: неправильне оформлення цитати; помилки під час посилання на інше джерело; неправильне оформлення посилання, що ускладнює пошук джерела.

Поміркуйте, чому правильне знакове оформлення цитат є надзвичайно важливим під час перевірки роботи на плагіат?

Отже, пригадаємо правила оформлення цитат.

Вимоги до оформлення цитат та посилань на використані джерела. Розділові знаки при цитуванні
Схематично позначте правила оформлення цитат

Звичайно значну увагу правилам оформлення приділяють бібліотекарі. У нашій лекції скористаємося порадами Науково-технічної бібліотеки ПДТУ:

1. Текст цитати береться у лапки, наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, при чому

цитування повинно бути повним, без скорочення авторського тексту і без перекручень думок автора пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапкам.

2. Кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело при непрямому цитуванні (переказі, викладенні думок інших авторів своїми словами) слід бути точним у викладанні думок автора, якщо необхідно виявити ставлення автора наукової роботи до окремих слів або думок з цитованого тексту, то після них у круглих дужках ставлять знак оклику або знак запитання.

3. Якщо автор використовуючи цитати виділяє в ній деякі слова, то слід зробити після тексту спеціальне застереження, поставити крапку, потім тире і вказати ініціали автора процитованого тексту, а застереження взяти в круглі дужки. Приклади застережень: (курсив наш. – М. М.), (підкреслено мною. – М. П.).

Цитуючи чужі роботи перевірте, чи:

- використали в тексті прямі цитати з джерел;
- надали повне цитування, без скорочення авторського тексту і перекручення думок автора;
- взяли цитований текст у лапки, вказали посилання на джерело;
- вказали в дужках прізвище автора після викладення основної ідеї;
- вилучили певні фрагменти для уникнення довгого цитування та позначили трикрапкою;
- подали пояснення, які розривають текст цитати, у квадратні дужки;
- граматично узгодили з авторським текстом цитати.

Використання чужих ідей, фактичного матеріалу, цитування без посилання на джерело, запозичення є

порушенням авторського права і розцінюється як плагіат, привласнення чужого авторства, видача чужого твору або винаходу за свій. Переклад не дослівного авторського тексту не вимагає цитування, але передбачає посилання на джерело (Вимоги).

Потрібно звернути увагу та те, щоб посилання в тексті на використані джерела були позначені тим порядковим номером, яким воно записано у списку використаних джерел, виділеним двома квадратними дужками. Наприклад: «у працях [2–6] розглядається...» або «У дослідженнях А. П. Гаєцького, О. Л. Зотова [3; 6] подані...». Зверніть увагу, що один від одного номери відділяються крапкою з комою і пробілом. Якщо в тексті наукової роботи необхідно зробити посилання на окрему сторінку, тоді воно оформляється таким чином: [13, С. 142], де перша цифра позначає номер джерела за бібліографічним списком, а друга – номер сторінки, де міститься цитата. Для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу друкованого твору потрібно наводити цитати. Цитата (від лат. cito – наводжу, проголошую) – дослівний уривок з якогось тексту для підтвердження або ілюстрування певної думки. Цитований текст повинен відтворюватися точно, бо найменше скорочення може спотворити зміст, закладений автором.

Однак, сьогодні в Україні спостерігається тенденція до інтеграції у світовий науковий простір, тому, наприклад, журнали, висувають інші вимоги до оформлення посилань на цитовані джерела. Для цього часто використовуються посилання в круглих дужках. Тому під час підготовки й оформлення результатів наукових досліджень важливо уважно вивчити вимоги до оформлення статей чи тез у кожному окремому журналі тощо.

Поміркуйте, чому існують різні варіанти оформлення посилань на джерела? З чим це може бути пов'язано? Чи може це бути пов'язано з автоматичними системами перевірки на плагіат? Які посилання краще використовувати: ті, що буде розпізнавати система перевірки на плагіат, чи ті, що не буде?

Загальні вимоги до цитування

Вимоги до оформлення цитувань усім добре відомі ще зі шкільних лав. Однак, навіть досвідчені науковці часто припускаються помилок під час оформлення цитат. Пригадаймо основні позиції щодо оформлення цитат:

– цитата береться в лапки і наводиться без жодних змін, зі збереженням особливостей авторського написання, зокрема орфографії, пунктуації і шрифтових виділень;

– якщо доводиться цитувати не все речення, а лише окремі слова чи фрази (за умови, що думка автора не буде спотворена), то такі вислови беруться в лапки, пропуск позначається трьома крапками, вказується джерело, звідки запозичена думка;

– цитати мають подаватися лише з першоджерел, а не з праць інших авторів. Лише в тих випадках, коли першоджерело недоступне, можна скористатися цитатою, опублікованою в іншому виданні; тоді перед бібліографічним джерелом вказується: цитується за... або цит. за...;

– якщо автор наукового дослідження робить у чужій цитаті певні виділення (курсив, розрядка, жирний шрифт тощо), щоб акцентувати увагу на певному понятті чи фразі, то слід в дужках зробити відповідне застереження, вказуючи власні ініціали. Наприклад, (виділено мною. – Н. С.), (курсив наш. – Н. С.), (підкреслено мною. – Н. С.) і т.д.;

– кожна цитата повинна неодмінно супроводжуватися посиланням на використане джерело. Недотримання цієї обов’язкової умови веде до плагіату;

– при непрямому цитуванні (переказі, викладенні думок іншого автора своїми словами), що дає значну економію тексту, лапки не вживаються, але потрібно бути точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів і подавати посилання на джерело;

– якщо в цитаті є слова (словосполучення, фрази), що у свою чергу беруться в лапки, то останні мають бути іншого малюнка, ніж лапки, що відкривають і закривають цитату (зовнішні лапки, як правило, мають такий малюнок: «»), а внутрішні – “”);

– коли текст дослідження перевантажений цитатами і суцільними посиланнями на авторитетних учених, то виникає підозра у відсутності авторських міркувань і знань самого дослідника; робота набуває характеру компіляції, перетворюється на хрестоматію «розумних ідей» попередників (Сізова, 2017, С. 86–87).

Розділові знаки при цитуванні

Схематично позначте розділові знаки при цитуванні

На ілюстрації, таблиці та формули, що використовуються або представлені в дослідженні також необхідно використовувати посилання. Таке посилання має дві цифри: перша цифра – порядковий номер розділу, у якому розміщено малюнок чи таблицю; друга цифра – порядковий номер розміщення елемента в тексті. Посилання може бути оформлено так, наприклад: рис. 1.2., див. табл. 2.2., у формулі 3.1 тощо.

При цитуванні та переказі джерел найчастіше використовуються такі словосполучення: Автор писав

/пише: ...; Як стверджував / стверджує...; Згідно з уявленням...; За словами...; На думку...; Як справедливо зазначив / зазначає...; Учений так характеризує (описує, подає)...; Можна навести такі слова видатного вченого...; Автор наголошує на...; З точки зору автора...; Автор виділяє (пропонує, рекомендує, вважає, стверджує, підкреслює)... і т.д. (Сізова, 2017, С. 86–87).

Розділові знаки при прямих цитатах ставляться так, як при прямій мові:

1. Слова автора перед цитатою: Відомий письменник і вчений У. Еко зазначав: «Обов’язково перевірте, щоб списувані вами шматки дійсно були парафразом, а не дослівною випискою з відповідного джерела. Якщо ви спишете цитату без лапок, у результаті у вас вийде плагіат».

2. Слова автора після цитати: «Наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не беруться в лапки, виключаючи випадки, коли необхідно підкреслити специфічність авторського терміну, а також у випадках явної полеміки з автором», – особливо наголошує І. Кудінов.

3. Слова автора розміщено всередині цитати: «Цитати мають подаватися лише з першоджерел, а не з праць інших авторів. Лише в тих випадках, – абсолютно справедливо підкреслює К. Сізова, – коли першоджерело недоступне, можна скористатися цитатою, опублікованою в іншому виданні; тоді перед бібліографічним джерелом вказується: “цитується за...”, або “цит. за ...”».

4. Якщо цитата вводиться в середину авторського тексту не повністю, тоді вона подається в лапках, але з маленької літери. Те саме стосується випадку, коли цитата органічно входить до складу речення (включена до складу речення за допомогою підрядних сполучників типу що, бо,

якщо, тому що та ін.), незалежно від того, як вона починалася в джерелі. Наприклад, К. Сізова слушно зауважує, що «коли текст дослідження перевантажений цитатами і суцільними посиланнями на авторитетів, то виникає підозра у відсутності авторських міркувань і знань самого дослідника; робота набуває характеру компіляції, перетворюється на «дайджест» чи хрестоматію «розумних ідей» попередників».

Стилі цитування

Скільки стилів цитування існує в світі, на Вашу думку?

У науковому світі існує понад 6 тисяч різних стилів (правил) цитування джерел в наукових роботах залежно від галузі, місця, в якому публікується робота, тощо. Ці правила розроблялися фаховими науковими об'єднаннями (наприклад, стиль цитування Асоціації сучасної мови (MLA Citation Style), стиль цитування Американського хімічного товариства (ACS Citation Style) чи стиль цитування Інституту інженерів з електротехніки та електроніки (IEEE Citation Style)), університетами чи їх підрозділами (наприклад, Гарвардський стиль цитування (Harvard Citation Style) чи Стандарт Оксфордського університету для цитування юридичних документів (OSCOLA style)). Правила оформлення цитувань та посилань введено в систему міжнародних стандартів ISO17 та національного стандарту ДСТУ1 в Україні, який введено в дію з 1 липня 2016 року.

Запишіть офіційно прийняті в Україні стилі оформлення списків публікацій

У червні 2016 року Міністерство освіти та науки України представило на обговорення проект Наказу від 30.06.2016 «Вимоги до оформлення дисертації», у якому сказано, що список використаних джерел у дисертації «може оформлятися здобувачем наукового ступеня за його вибором одним із стилів, віднесених до рекомендованого переліку стилів оформлення списку наукових публікацій». До цього рекомендованого переліку включено 9 міжнародних стилів, які відображають всі галузі наукових досліджень: MLA (Modern Language Association) style, APA (American Psychological Association) style, Chicago/Turabian style, Harvard style, ACS (American Chemical Society) style, AIP (American Institute of Physics) style, IEEE (Institute of Electrical and Electronics Engineers) style, Vancouver style, OSCOLA. Незалежно від того, чи будуть в оформленні дисертацій використовуватися міжнародні стилі цитувань, чи ДСТУ 8302:2015, навички оформлення цитувань та посилань в наукових роботах за міжнародними стилями є важливими для українських дослідників. Адже від того, як і наскільки відбудеться інтегрування української науки у світову систему наукової комунікації, Україна в світі або буде сприйматися як «наукова держава», або ні. На це не в останню чергу впливає публікування результатів досліджень українськими вченими в міжнародних наукових журналах та публікування в українських наукових журналах робіт зарубіжних науковців. Щоб статтю прийняли до публікації в міжнародному виданні, вона має бути оформлена відповідним чином, із використанням того стилю цитування, який вимагається конкретним виданням. А публікуванню закордонними авторами своїх робіт в українських журналах сприятимуть прийняті в міжнародному науковому світі вимоги до оформлення

публікацій цими виданнями. Саме тому знання міжнародних стилів цитування є важливим для українських дослідників та співробітників редакцій українських наукових журналів.

В Україні літературу прийнято оформлювати за ДСТУ. Більш докладно розглянути правила оформлення списку літератури за ДСТУ можна за посиланням: <http://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/handle/123456789/8369> .

Запитання до лекції:

1. Назвіть основні правила цитування, списків літератури, посилань.
2. Які вимоги висуваються до оформлення цитат?
3. Які розділові знаки використовуються при цитуванні?
4. Чи існують загальні вимоги до цитувань? Які вони?
5. Які існують стилі цитування?

Лекція 4

Тема 3. Авторське право

Література

Закон України «Про авторське і суміжні права».

URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text>

Як не порушувати авторські права в мережі інтернет.

URL : <https://lysenko-solicitors.com/archives/news/>

Ключові поняття лекції: авторське право, суб'єкти авторського права, об'єкти авторського права, ліцензія.

Завдання лекції:

– розкрити поняття авторське право, суб'єкти та об'єкти авторського права відповідно до чинного законодавства України;

Поняття про авторське право, суб'єкти та об'єкти авторського права

Як ви розумієте поняття «авторське право»? Чи стосується це право наукових досліджень? Яким чином?

Запишіть визначення основних понять

Авторське право – це сукупність прав, які належать автору у зв'язку зі створенням і використанням твору літератури, науки, мистецтва. Авторське право забезпечує захист особистих немайнових і майнових прав авторів.

Відповідно до Закону України «Про авторське та суміжні права» у розділі 2. Авторське право визначено:

Стаття 7. Суб'єкти авторського права

Суб'єктами авторського права є автори творів, зазначених у частині першій статті 8 цього Закону, та інші фізичні та юридичні особи, які набули прав на твори відповідно до правочину або закону.

Стаття 8. Об'єкти авторського права:

– літературні письмові твори белетристичного, публіцистичного, наукового, технічного або іншого характеру (книги, брошури, статті тощо);

– виступи, лекції, промови, проповіді та інші усні твори;

– комп'ютерні програми;

– бази даних;

– музичні твори з текстом і без тексту;

– драматичні, музично-драматичні твори, пантоміми, хореографічні та інші твори, створені для сценічного показу, та їх постановки;

– аудіовізуальні твори;

– твори образотворчого мистецтва;

– твори архітектури, містобудування і садово-паркового мистецтва;

– фотографічні твори, у тому числі твори, виконані способами, подібними до фотографії;

– твори ужиткового мистецтва, у тому числі твори декоративного ткацтва, кераміки, різьблення, ливарства, з художнього скла, ювелірні вибори тощо;

– ілюстрації, карти, плани, креслення, ескізи, пластичні твори, що стосуються географії, геології, топографії, техніки, архітектури та інших сфер діяльності;

– сценічні обробки творів, зазначених у пункті 1 цієї частини, і обробки фольклору, придатні для сценічного показу

– похідні твори;

– збірники творів, збірники обробок фольклору, енциклопедії та антології, збірники звичайних даних, інші складені твори за умови, що вони є результатом творчої праці за добором, координацією або упорядкуванням змісту без порушення авторських прав на твори, що входять до них як складові частини;

– тексти перекладів для дублювання, озвучення, субтитрування українською та іншими мовами іноземних аудіовізуальних творів;

– інші твори.

2. Охороні за цим Законом підлягають всі твори, зазначені у частині першій цієї статті, як оприлюднені, так і не оприлюднені, як завершені, так і не завершені, незалежно від їх призначення, жанру, обсягу, мети (освіта, інформація, реклама, пропаганда, розваги тощо).

3. Передбачена цим Законом правова охорона поширюється тільки на форму вираження твору і не поширюється на будь-які ідеї, теорії, принципи, методи, процедури, процеси, системи, способи, концепції,

відкриття, навіть якщо вони виражені, описані, пояснені, проілюстровані у творі (Закон,).

Ще одним важливим аспектом є момент виникнення авторського права. Відповідно до Закону України «Про авторське і суміжні права» у статті 11 Розділу 2: «Авторське право на твір виникає внаслідок факту його створення. Для виникнення і здійснення авторського права не вимагається реєстрація твору чи будь-яке інше спеціальне його оформлення, а також виконання будь-яких інших формальностей» (Закон).

Порушення авторського права

Які види порушень авторського права ви зустрічали або зустрічаєте?

Зверніть увагу, що є одним з найбільш розповсюджених порушень авторського права

Адвокати надають наступні рекомендації щодо не порушення авторських прав. Одна з таких рекомендацій надана адвокатом Г. Лисенко.

Адвокатеса наголошує, що «одним із порушень авторського права є розміщення різних творів в мережі Інтернет.

Ми часто зустрічаємось з книгами, підручниками, навчально-методичними посібниками тощо, розміщені у відкритому доступі й можливістю їх відтворення. «Відтворення книг – це виготовлення одного або більше примірників книг в будь-якій матеріальній формі, а також їх запис для тимчасового чи постійного зберігання в електронній формі, яку може зчитувати комп'ютер. Уже факт розміщення відсканованої книги на сайті без дозволу автора свідчать про факт порушення майнових прав».

Важливо зазначити, що «порушниками авторського права визнаються власники сайтів, на яких були розміщені твори чи об'єкти суміжних прав без отримання необхідних погоджень. Причому сам по собі факт розміщення на сайті творів, тотожних об'єктів права інтелектуальної власності, що належать позивачам, свідчить про порушення таких прав відповідачем, за умови, що останнім не надано доказів на підтвердження правомірності розміщення ним на своєму сайті спірного об'єкта інтелектуальної власності».

Не можна обійти увагою той факт, що до порушень авторського права належить також «копіювання та / чи наступне поширення творів, розміщених в Інтернеті без згоди автора та / або виплати йому винагороди (наприклад, шляхом їх скачування або розміщення на іншому сайті), в тому числі, якщо твір спочатку було розміщено в інтернеті».

Наприклад, якщо ми купуємо підручник, ділимося ним з колегою, а потім зі студентами або викладаємо в соціальних мережах та ін. виникає піратський шлях розповсюдження цієї книги.

Відповідальність за такі дії несуть як власники сайту, так і особи, які скачали примірник книги.

При розгляді судових справ встановлюється власник сайту, на якому було розміщено відскановану книгу. Дані про власника можливо отримати у адміністратора системи реєстрації та обліку доменних назв і адрес.

Автор має право вимагати виплати винагороди за будь-яке використання твору. Винагорода може здійснюватися у формі одноразового платежу, або відрахувань за кожний проданий примірник чи кожне використання твору, або комбінованих платежів.

Автор має можливість стягувати з порушника:

– збитки;

- доходи, отримані внаслідок порушення;
- замість відшкодування збитків або стягнення доходу, стягувати компенсацію, що визначається судом, у розмірі від 10 до 50000 мінімальних заробітних плат, тобто від 32 000,00 грн. до 160 000 000,00 грн.;
- моральну шкоду (Лисенко).

Відповідальність за порушення авторського права на книгу

Поміркуйте, коли і як можуть бути порушені авторські права на книгу? Чи можете ви порушити чийсь авторські права? Як? Чи може хтось порушити Ваші права? Як? Якою є відповідальність за порушення авторського права, зокрема й на книгу?

Відповідно до статті 51 Закону України «Про авторське право і суміжні права», за порушення авторського права передбачена цивільна, адміністративна та кримінальна відповідальність.

Настання адміністративної відповідальності можливе, коли протиправні дії порушника не спричинили матеріальної шкоди у значному розмірі, а в протилежному випадку настає кримінальна відповідальність.

З урахуванням положень примітки до ст. 176 КК України, якщо розмір заподіяної внаслідок порушення авторського права шкоди складає 20 і більше неоподаткованих мінімумів доходів громадян, тобто 11 470,00 грн., то таке діяння є відповідно кримінально караним.

Отже, використання книг без дозволу автора є порушенням авторського права передбаченим ст. 50 Закону України «Про авторські права та суміжні права», яка дає

право автору притягнути винну особу до відповідальності звернувшись до власника веб-сайту чи до суду. Суть книжкового Інтернет-піратства полягає у відтворенні і розповсюдженні мережею Інтернет книг, віршів, публікацій тощо без дозволу автора без виплати винагороди за використання творів у встановленому законом порядку. Захистити авторські права у випадку їх порушення можна в суді.

В Україні немає правил і практики купівлі електронної книги, а українці воліють радше скачати книгу безкоштовно, аніж заплатити хоч символічну ціну за електронний файл з літературою (Як).

Виникнення авторського права

Поміркуйте, коли, на вашу думку, виникає авторське право? Що для цього треба зробити?

Відповідно до Закону України «Про авторське право і суміжні права» авторське право виникає з моменту створення твору.

Первинним суб'єктом, якому належить авторське право, є автор твору. За відсутності доказів іншого автором твору вважається особа, зазначена як автор на оригіналі або примірнику твору (презумпція авторства).

Для виникнення і здійснення авторського права не вимагається реєстрація твору чи будь-яке інше спеціальне його оформлення, а також виконання будь-яких інших формальностей.

Суб'єкт авторського права для засвідчення авторства (авторського права) на оприлюднений чи не оприлюднений твір, факту і дати опублікування твору чи договорів, які стосуються права автора на твір, у будь-який час протягом

строку охорони авторського права може зареєструвати своє авторське право у відповідних державних реєстрах.

Оформлення авторського права

Поміркуйте, якщо авторське право виникає під час створення документа, то чи потрібно оформляти авторське право? Чому необхідно реєструвати авторські права?

Авторське право засвідчується Свідоцтвом, що видається Міністерством економічного розвитку і торгівлі України (<https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>).

Зареєстровані та незареєстровані твори, згідно Закону України «Про авторське право і суміжні права» охороняються однаково. Реєстрація авторського права на твір – отримання свідоцтва, яке підтверджує належність авторських прав тій чи іншій особі. Свідоцтво є єдиним переконливим засобом підтвердження свого авторства на твір у разі його неправомірного використання іншими особами.

Існують два види реєстрації авторського права:

Реєстрація авторського права авторів на твір.

Реєстрація договорів про передачу (відчуження) майнових прав на твір.

Поміркуйте, який з видів реєстрації авторського права доцільно використовувати вам у своїй подальшій науковій діяльності?

Запитання до лекції

Що таке авторське право?

Яким законодавчим документом закріплене авторське право в Україні?

Яку відповідальність несе особа за порушення авторського права?

Коли виникає авторське право?

Як оформити авторське право?

Як не порушити авторське право?

Лекція 5

Тема 4. Бази даних

Література

База даних. URL :
<https://uk.wikidark.org/wiki/Database>

Репозиторій ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». URL : <http://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/>

Репозиторій програмного забезпечення. URL :
<https://uk.wikipedia.org/wiki/>

Репозиторій. Словник UA. URL :
<https://slovnyk.ua/index.php?sword=%D1%80%D0%B5%D0%BF%D0%BE%D0%B7%D0%B8%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%B9>

Ключові слова: база даних, Scopus, Web of Science, Reaserch4life, репозиторій.

Види баз даних

Які бази даних вам відомі? У чому їх особливість? У чому полягають особливості наукометричних баз даних?

Дослідження й вивчення баз даних в Україні доволі нове явище, інформації сьогодні не так багато. Так, у

Вікідарк знаходимо таке визначення: «База даних (англ. database) – сукупність даних, організованих відповідно до концепції, яка описує характеристику цих даних і взаємозв'язки між їх елементами; ця сукупність підтримує щонайменше одну з областей застосування (за стандартом ISO/IEC 2382:2015). В загальному випадку база даних містить схеми, таблиці, подання, збережені процедури та інші об'єкти. Дані у базі організовують відповідно до моделі організації даних. Таким чином, сучасна база даних, крім саме даних, містить їх опис та може містити засоби для їх обробки» (База).

Законспектуйте, за якими критеріями класифікують бази даних

Там само знаходимо класифікацію баз даних за різними критеріями: за моделлю організації даних, за розміщенням даних виділяють такі види баз, за технологією фізичного зберігання.

Розглянемо їх більш докладно.

За моделлю організації даних розрізняють такі бази даних:

Ієрархічна. Ієрархічна база даних може бути представлена як дерево, що складається з об'єктів різних рівнів. Між об'єктами існують зв'язки типу «предок-нащадок». При цьому можлива ситуація, коли об'єкт не має нащадків або має їх декілька, тоді як у об'єкта-нащадка обов'язково тільки один предок.

Мережна. Така база даних подібна до ієрархічної, за винятком того, що кожен об'єкт може мати більше одного прашура.

Реляційна. Реляційна база даних зберігає дані у вигляді таблиць. Найвживаніші СКБД використовують реляційну модель даних.

Об'єктно-орієнтована. У базі даних цього виду дані оформляють у вигляді моделей об'єктів.

За розміщенням даних виділяють такі види баз:

Локальна, або централізована. Така база даних підтримується на одному ком'ютері.

Розподілена. Частини такої бази даних розміщують на різних комп'ютерах мережі.

За технологією фізичного зберігання виділяють:

Бази даних у вторинній пам'яті (традиційні).

Бази даних в оперативній пам'яті (in-memory database).

Бази даних у третинній пам'яті (tertiary database).

Структуровані та неструктуровані бази даних

Структуровані бази даних використовують структури даних, тобто структурований опис типу фактів за допомогою схеми даних, більш відомої як модель даних. Модель даних описує об'єкти та взаємовідношення між ними. Існує декілька моделей (чи типів) баз даних, основні: ієрархічна, мережна та реляційна.

До неструктурованих баз даних належать повнотекстові бази даних, які містять неструктуровані тексти статей чи книг у формі, що дозволяє здійснювати швидкий пошук (наприклад, як Вікіпедія).

У загальному випадку базою даних можна вважати будь-який впорядкований набір даних. Наприклад, паперову картотеку з формулярами про працівників підприємства у відділі кадрів. Але дана стаття зосереджена на використанні баз даних в інформаційних системах. На даний час застосунки для роботи з базами даних є одними з найпоширеніших прикладних програм.

Наукометрична база даних – це бібліографічна і реферативна база даних з інструментами для відстеження цитованості статей, опублікованих у наукових виданнях.

Деякі відомі бібліографічні бази даних: Web of Science, Scopus, Web of Knowledge, Astrophysics, PubMed, Mathematics, Chemical Abstracts, Springer, Agris, GeoRef.

Репозиторій

Що таке репозиторій? Для чого його використовують? Чи можна вважати репозиторій базою даних? Поміркуйте, до якого типу баз даних можна зарахувати репозиторій.

Уважно ознайомтесь із матеріалом

Репозиторій – загальнодоступний ресурс у мережі, що містить у собі добірку пакетів програм з однією або декількома тематиками. // Місце, де зберігаються і підтримуються які-небудь дані; найчастіше дані в репозиторії зберігаються у вигляді файлів, доступних для подальшого поширення по мережі (Репозиторій).

За твердженням відкритої енциклопедії Вікіпедії, «репозиторії використовуються у системах керування версіями, у них зберігаються всі документи разом з історією їх змін та іншою службовою інформацією. Термін репозиторій можна дослівно перекласти, як сховище (Репозиторій програмного).

Репозиторій ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

Чи знайомі ви з репозиторієм ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»? Як часто ви з ним працюєте? Для чого можна використовувати репозиторій нашого університету?

Репозиторій ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» розміщено на платформі DSpace. Це відкритий, вільний (ліцензія BSD) кросплатформовий J2EE додаток, платформа для інституційного репозиторію (для довгострокового зберігання цифрових матеріалів, що використовуються в академічних дослідженнях).

Репозиторій Луганського національного університету імені Тараса Шевченка – це відкритий електронний архів матеріалів наукового та навчально-методичного призначення, створених вченими, викладачами, співробітниками та студентами університету.

Мета: Репозиторій створено з метою забезпечення вільного доступу до освітніх матеріалів та результатів наукових досліджень, підвищення рівня цитування публікацій вчених університету.

Репозиторій містить такі колекції:

Нормативні документи та звіти

Alma Mater

Інститут економіки та бізнесу

Інститут культури і мистецтв

Інститут педагогіки і психології

Інститут публічного управління, адміністрування та післядипломної освіти

Інститут торгівлі, обслуговуючих технологій та туризму

Інститут фізики, математики та інформаційних технологій

Інститут фізичного виховання і спорту

Інститут історії, міжнародних відносин і соціально-політичних наук

Автореферати, дисертації, відгуки опонентів,
рецензії

Бібліотека

ВП «Брянківський фаховий коледж Луганського
національного університету імені Тараса Шевченка»

ВП «Кадіївський педагогічний коледж ЛНУ імені
Тараса Шевченка»

ВП «Лисичанський педагогічний коледж
Луганського національного університету імені Тараса
Шевченка»

ВП «Луганський коледж технологій та дизайну
Луганського національного університету імені Тараса
Шевченка»

ВП «Регіональний центр професійної освіти ЛНУ
імені Тараса Шевченка»

ВП «Рубіжанський політехнічний коледж імені О.Є.
Порай-Кошиці ЛНУ імені Тараса Шевченка»

ВП «Старобільський гуманітарно-педагогічний
коледж Луганського національного університету імені
Тараса Шевченка»

Дані досліджень

Коледж Луганського національного університету
імені Тараса Шевченка

Матеріали науково-практичних конференцій

Монографії

Науково-дослідні теми

Патенти

Періодичні видання

Ректорат

Факультет природничих наук

Факультет української філології та соціальних
комунікацій

Факультет іноземних мов

У колекціях інститутів і факультетів матеріали розміщено за кафедрами, за авторами, за роками.

Принцип розміщення за авторами, роками, назвами, тематиками, датами публікації збережено й в інших колекціях.

Запитання до лекції:

Що таке база даних?

Що таке наукометричні бази даних?

Назвіть найбільш відомі наукометричні бази даних.

Як називається репозиторій нашого університету?

Який принцип розташування матеріалів у репозиторії ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Лекція 6

Тема 5. Причини академічної недоброчесності і шляхи їх усунення

Література

Варава І. Причини існування академічної недоброчесності студентства в сучасному освітньо-науковому просторі та шляхи її подолання. Педагогика. Актуальні питання гуманітарних наук. Вип. 33, том 1. 2020. С. 273–278.

Вища освіта в Україні: громадська думка. 10 червня 2015. URL : <https://dif.org.ua/article/vishcha-osvita-v-ukraini-gromadska-dumka-studentiv>

Ефимова Г. З., Кичерова М. Н. Аналіз причин академічного мошеництва и их класифікація. Вестник евразийской науки. 2012. № 4 (13). С. 1–4.

Єфремов С. В. Аналіз основних стратегій викорінення проявів несумлінності в освіті та науці.

Академічна доброчесність: виклики сучасності : збірник наукових есе учасників дистанційного етапу наукового стажування для освітян (Республіка Польща, Варшава, 02.03–11.03.2020) / Польсько-українська фундація «Інститут міжнародної академічної та наукової співпраці», Духовна академія Університету Кардинала Стефана Вишинського, Фундація ADD. Варшава, 2020. С. 56–59.

Осадченко І., Маслюк Р. Сутність та дискусійні питання проблеми академічної доброчесності. Гірська школа українських Карпат. 2020. № 22. С. 19–25.

Сацук В. Академічна доброчесність: міфічна концепція чи дієвий концепт. URL: <http://www.saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-mifichna-kontseptsiya-chydiyevyj-kontsept> .

Центр академічної етики та досконалості в освіті «Етос». URL : <http://e-csr.org.ua/node/228>

Ключові слова: академічна недоброчесність, цінності, принципи, порушення академічної доброчесності, академічна недоброчесність, шляхи дотримання академічної доброчесності.

Завдання лекції:

- розкрити основні причини академічної недоброчесності;
- коротко розглянути цінності і принципи академічної доброчесності;
- визначити шляхи усунення причин академічної недоброчесності;
- представити шляхи, які роблять заклади освіти для усунення академічної недоброчесності.

Причини академічної недоброчесності

Поміркуйте, якими можуть бути причини академічної недоброчесності?

Випишіть причини порушень академічної доброчесності

Перш, ніж шукати шляхи усунення академічної недоброчесності, треба зрозуміти її причини. У дослідженнях науковців до причин порушень академічної доброчесності належать:

– зміна ціннісних і моральних орієнтирів, що відбулась у нашій країні в роки переходу до ринкових відносин в економіці та породила стійкі негативні явища, пов'язані із соціально-економічними протиріччями в суспільстві (Варава, 2020, С. 275);

– етична дезорієнтація особистості (Єфремов, 2020, С. 58);

– особливості особистості, її ціннісні орієнтації й етичні установки, гендер, вік, мотивація, небажання дотримуватися особистої етики на тлі масової брехні (Варава, 2020, С. 275);

– соціально-економічні; низький престиж наукових досліджень і розробок, брак фінансування досліджень тощо (Ефимова, Кичерова, 2012, С. 3);

– соціально-психологічні; недостатньо серйозне ставлення до дисциплін, що є, на думку студентів, малозначущими в їхній професійній діяльності, усвідомлення «непотрібності», «формальності» завдань, їх відірваності від практики й майбутньої трудової діяльності (Ефимова, Кичерова, 2012, С. 3);

– культурно-виховні; неготовність студентів до самостійної інтелектуальної, розумової та аналітичної діяльності, відсутність навичок роботи з літературою й

коректного цитування джерел, низька морально-етична культура, зосередження студентів на кінцевих результатах (диплом про вищу освіту як цінність), а не на сформованих навичках і компетенціях як довгострокових результатах отримання освіти (Ефимова, Кичерова, 2012, С. 3);

– організаційно-управлінські; інституційний примус і бюрократія, низька планка прийому абітурієнтів до навчального закладу, відсутність жорсткого контролю проявів академічного шахрайства з боку викладачів і керівництва навчального закладу (Ефимова, Кичерова, 2012, С. 3);

– інформаційно-технологічні причини: широка доступність інформації та сприятливі умови для її нелегального копіювання (Ефимова, Кичерова, 2014).

Дещо інший підхід до визначення причин академічної недоброчесності висуває Л. Гречкіна. Дослідниця пов'язує причини академічної недоброчесності за аналогією з теорією мотивації Д. Мак-Грегора та виділяє два основні підходи до вирішення проблеми академічної нечесності студентів – «теорію Х» і «теорію Y». Відповідно до «теорії Х», середній студент ледачий, не любить працювати й намагається ухилитися від навчальної роботи, уникати обов'язків, спрощувати одержувані завдання. Тому студенти повинні бути під пильним контролем викладачів, для чого необхідно посилювати систему контролю й покарань. Загроза покаранням є єдиним способом боротьби з навчальним обманом. Згідно з «теорією Y», середній студент має внутрішнє прагнення до навчання, у сприятливих умовах він не уникає відповідальності, а прагне до неї. Навчальний обман з боку студента викликаний недостатньо сумлінним керівництвом його навчально-пізнавальною діяльністю або пов'язаний із минулими розчаруваннями, невдачами у вирішенні

навчально-пізнавальних завдань. Викладачеві необхідно створювати сприятливі умови для розкриття талантів, здібностей студента, усувати перешкоди, що заважають йому реалізувати себе в навчанні. Отже, теорія Х відповідає традиційній освітній парадигмі й авторитарному підходу до навчання, а теорія Y – гуманістичній, особистісно-орієнтованій парадигмі, що передбачає заохочення особистої ініціативи студентів, розвиток їхньої самостійності й самоконтролю в навчанні (за І. Варавою, Гречкіна, 2019).

Дослідники І. Осадченко та Р. Маслюк на підставі власних досліджень визначають психологічні причини порушення академічної доброчесності «як здобувачів освіти, так і досвідчених науковців», до них належать:

- заздрість стосовно наукових досягнень інших колег;

- страх перед невиконанням наукового завдання; комплекси неповноцінності, невпевненості та зневіри у своїх силах;

- лінь та, як наслідок, використання легких шляхів виконання роботи, піддаючись «спокусі» безлічі пропозицій виконання роботи способом «скачати»;

- соціальна «мода» на поведінку певних людей за правилом: «Роби так, як усі! Не йди складним шляхом!» тощо (Осадченко & Маслюк, С. 22).

Ще однією причиною академічної недоброчесності, зокрема списування, дослідники (В. Шерстюк) визначають відсутність індивідуальної траєкторії навчання.

Поміркуйте, як відсутність індивідуальної траєкторії навчання може впливати на рівень академічної доброчесності?

Дослідники припускаються думки, що через спільне навчання однієї групи людей протягом декількох років виникає так званий академічний паразитизм, коли одні студенти, більш слабкі чи ліниві, користуються наробками, конспектами, нотатками інших здобувачів, більш сильних чи працелюбних. Одним зі шляхів уникнути цього є індивідуальна траєкторія навчання.

Чи погоджуєтесь ви з цією позицією? Чи був у вас власний досвід списування чи надання власних конспектів? Як ви до цього ставились?

Дослідники намагаються з'ясувати причини порушень академічної доброчесності. Одним із перших опитувань на національному рівні було опитування, проведене Фондом «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва, «Вища освіта в Україні: громадська думка студентів». Наведемо приклади відповідей студентів з цього опитування: на питання «Чому студенти вдаються до списування або купівлі різних робіт, які повинні робити самостійно?» 45% респондентів відповіли: «тому що купити чи списати потрібну роботу дуже просто і доступно», а 31,4% – «тому що студенти не бачать зв'язку між цими завданнями та їхньою майбутньою професією».

При цьому за результатами цього ж опитування, на запитання «На вашу думку, що у першу чергу потрібно, щоб після завершення ЗВО отримати хорошу роботу?» 44,8% відповіли – «мати добру освіту, високий рівень знань», а 36% – «мати знайомства, зв'язки». Отже, здобувачі усвідомлюють важливість наявності знань.

Цікавою є студентська позиція щодо виникнення корупції в університеті: «Головним чинником виникнення корупції у вишах студенти вважають (як і кілька років

тому, у 2011 році) лінощі самих студентів, їхнє небажання вчитися (47%), 44% вказали на знецінення самої вищої освіти («студенту потрібний лише диплом»), 32% – на недостатню оплату праці викладачів. Відповідно, визначаючи, що спонукає студентів вдаватися до «купівлі оцінок», переважна більшість опитаних (58%) називають власне бажання, мотивоване тим, що «легше заплатити, ніж щось вивчити». Ще вагомими причинами були названі завантаженість курсу навчання непотрібними предметами (32%) та відсутність потрібного часу на навчання, необхідність заробляти гроші (28%). На зовнішній тиск викладача вказали 20%» (Вища, 2015).

Цінності і принципи академічної доброчесності/недоброчесності

Поміркуйте, у чому різниця між цінностями і принципами? Які цінності академічної доброчесності ви знаєте? Які принципи академічної доброчесності ви знаєте?

Законспектуйте

Привертає увагу позиція щодо визначення понять цінності і принципи академічної доброчесності/недоброчесності, висловлена проєктом «Центр академічної етики та досконалості в освіті «Етос»». Дослідники зазначають, що «для розуміння академічної доброчесності/недоброчесності важливо знати про суть і відмінність основних категорій – цінності та принципи.

Цінності задають сенсожиттєві пріоритети особистості, виокремлюють значущі якості, події, явища, справи. Цінності мають суб'єктивний характер: те, що для однієї людини є цінністю, для іншої може бути абсолютно ні. Довіра, повага, вдячність, свобода, справедливість,

гідність – це цінності. Існує незліченна множина цінностей, у прикладах можна навести кількасот життєвих цінностей.

Принцип – це твердження, що визначено та задекларовано як головне правило, базове положення діяльності, бажана форма поведінки, прийнятний спосіб виконання завдання тощо.

Принципи мають об'єктивний характер: є (мають бути) загальними для застосування у практиці, використання за вказаною метою та визначених обставин. Саме принципи унормовують діяльність, тобто способи досягнення цілей.

Принципами академічної доброчесності автори проєкту вважають:

- прагнення до наук, сумлінне виконання академічних завдань;
- ретельне виконання своїх обов'язків, забезпечення належної якості навчання;
- чесність у демонстрації досягнень академічної діяльності;
- виявлення взаємної поваги до всіх учасників освітнього/наукового процесу незалежно від індивідуальних рис, якостей особи;
- справедливість у оцінюванні академічних досягнень (Центр).

Кроки закладів освіти в напрямі протидії випадкам академічної доброчесності і шляхи усунення академічної недоброчесності

Які кроки можуть здійснювати заклади освіти щодо протидії академічній доброчесності?

За останні п'ять років заклади вищої освіти України розробили й прийняли кодекси академічної доброчесності або положення про академічну доброчесність учасників освітнього процесу, зокрема у Державному закладі «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» прийнято положення.

У нашому університеті ще одним кроком для популяризації академічної доброчесності є функціонування на базі бібліотеки університету Школи академічної доброчесності. Мета роботи школи – популяризація дотримання академічної доброчесності серед здобувачів освіти, освітян, бібліотекарів регіону. У Школі проводяться заняття зі здобувачами різних рівнів і професорсько-викладацьким складом. Працівниками бібліотеки розроблено робочі програми для проведення занять, після прослуховування курсу учасники отримують сертифікати про підвищення кваліфікації, які представлені на сайті Школи.

Які шляхи усунення академічної недоброчесності ви можете запропонувати? Чи можуть існувати універсальні шляхи усунення академічної недоброчесності?

Учені намагаються знайти шляхи усунення академічної недоброчесності. Так, дослідниками І. Осадченко та Р. Маслюком було здійснено спробу узагальнити наукові розвідки щодо цієї проблеми. Так, серед шляхів науковці пропонують наступні:

– своєчасне надання завдання; відслідковування поетапного виконання здобувачем наукового проекту, якщо причиною плагіату є брак часу у здобувачів освіти,

зокрема у ситуації подання роботи згідно іщ чітко встановленими термінами (За Є. Артамоновим);

– уведення до навчальних курсів університетів навчальної дисципліни «Академічне письмо» («Наукове письмо») (За І. Варавою);

– розробка універсальних модулів, у яких кожному вченому-початківцю будуть роз'яснені цілі академічної сумлінності; найчастіші причини, що спричиняють її порушення, види інших порушень, можливі наслідки та способи боротьби з ними (За Л. Бардоною, В. Бивальцевим, І. Степановим);

– уведення до навчальних курсів університетів «Етичне прийняття рішень та етика в освітньому середовищі університету»; розробка та впровадження Положення про академічну доброчесність (За О. Слободянюк) (Осадченко, 2020, С. 23).

На підставі узагальнення досліджень науковці доходять висновку, що, серед іншого (відповідальність за порушення правил антиплагіату, нормативно-правове забезпечення та дієвість механізмів покарання) академічній доброчесності необхідно цілеспрямовано навчати.

Наскільки, на вашу думку, будуть ефективними запропоновані шляхи? Чому?

Запитання до лекції:

1. Які основні причини академічної недоброчесності?
2. Що таке цінності і принципи академічної доброчесності? У чому їх різниця?
3. Які шляхи усунення причин академічної недоброчесності розроблені науковцями?
4. Які кроки роблять заклади освіти для усунення академічної недоброчесності?

5. Які кроки здійснює заклад освіти, у якому Ви навчаєтесь?

БЛОК ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1

Тема 1. Основні поняття курсу та їх однозначність/ неоднозначність

Поняття академічна доброчесність, його складові.

Поняття академічної недоброчесності.

Види плагіату.

Академічне шахрайство і плагіат: спільне й відмінне.

Література і корисні посилання до практичного заняття:

Програмне забезпечення для перевірки наукових текстів на плагіат: інформаційний огляд / автори-укладачі: А. Р. Вергун, Л. В. Савенкова, С. О. Чуканова ; редколегія: В. С. Пашкова, О. В. Воскобойнікова-Гузєва, Я. Є. Сошинська ; Українська бібліотечна асоціація. Київ : УБА, 2016. Електрон. вид. 1 електрон. опт. диск (CDROM). 36 с. ISBN 978-966-97569-5-4. URL : https://ula.org.ua/images/uba_document/programs/academ_integrety/Academ_3_12_red3.pdf

Мета і завдання практичного заняття: розкрити основні поняття курсу, з'ясувати їх однозначність/неоднозначність, розглянути цінності академічної доброчесності, види плагіату, порівняти поняття «академічне шахрайство» і «плагіат».

Ключові слова й поняття практичного заняття: академічна доброчесність, академічна недоброчесність, плагіат, види плагіату, академічне шахрайство, цінності академічної доброчесності.

Завдання до практичного заняття:

1. Тезово розкрийте теоретичні питання плану практичного заняття.

***Не забувайте вказувати джерела інформації.**

2. Оберіть два визначення поняття «академічна доброчесність» і порівняйте спільне й відмінне в них:

Зміст поняття 1		Зміст поняття 2	
відмінне	спільне	відмінне	

3. Заповніть таблицю

Фундаментальні цінності академічної доброчесності

Цінність	Зміст
Чесність (англ. honesty)	

Довіра (англ. trust)	
...	

4. Заповніть таблицю. Наведіть не менше 5 визначень різних авторів.

***Обов'язково вказуйте автора визначення.**

Визначення поняття «плагіат»

Автор	Зміст поняття
А. Артюхов [Артюхов	Форма академічної
А. Академічна чесність у	нечесності, яка може

<p>наукових дослідженнях. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. політики» ; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. К. : Таксон, 2016. С. 107–121., с 122]</p>	<p>включати як видання чужих ідей чи слів за власні без належного цитування першоджерела, так і підтасовку експериментальних результатів на основі чужих даних.</p>

Продовження таблиці

Автор	Зміст поняття

5. Схематично представте 2-3 класифікації видів плагіату. Знайдіть спільне й відмінне.

*Зверніть увагу на «Шкалу плагіату: рівень серйозності порушень» (https://drive.google.com/file/d/0ByePGdGpHh6WQUJkbU13TzVpWFk/view?resourcekey=0-tJ-VAIjgmV9k7Kk_HIXDQw) (див. Література і корисні посилання до практичного заняття).

Види плагіату
(за _____)

Види плагіату
(за _____)

6. Одну з обраних класифікацій розкрийте докладно, заповніть таблицю.

Види плагіату (за _____)

Вид плагіату	Зміст

Продовження таблиці

Вид плагіату	Зміст

7. Укладіть список нормативно-правових документів щодо академічної доброчесності й авторського права в Україні, світі, Вашому ЗВО.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2

Тема 2. Оформлення результатів власних досліджень
Правила оформлення списків літератури
Правила оформлення посилань і цитат.

Література і корисні посилання до практичного заняття:

Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17#top>

Український правопис. (Схвалено Кабінетом Міністрів України (Постанова № 437 від 22 травня 2019 р.) спільним рішенням Президії Національної академії наук України (протокол № 22/10 від 24 жовтня 2018 р.) і Колегії

Міністерства освіти і науки України (протокол № 10/4-13 від 24 жовтня 2018 р.). Затверджено Українською національною комісією з питань правопису (протокол № 5 від 22 жовтня 2018 р.). URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/%202019.pdf>

Мета й завдання практичного заняття: докладно розглянути основні стилі оформлення списку публікацій, повторити правила оформлення цитат у наукових публікаціях.

Ключові слова й поняття практичного заняття: список публікацій, стиль оформлення списку наукових публікацій, цитата, оформлення цитат.

Завдання до практичного заняття:

1. Прочитайте інформацію від Міністерства освіти і науки України щодо рекомендованого переліку стилів оформлення списку наукових публікацій.

Відповідно до Наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 (Наказ, (2017)) «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» до рекомендованого переліку стилів оформлення списку наукових публікацій належать:

1. MLA (Modern Language Association) style.
2. APA (American Psychological Association) style.
3. Chicago/Turabian style.
4. Harvard style.
5. ACS (American Chemical Society) style.
6. AIP (American Institute of Physics) style.
7. IEEE (Institute of Electrical and Electronics Engineers) style.

8. Vancouver style.
9. OSCOLA.
10. APS (American Physics Society).
11. Springer MathPhys Style.

Використання одного з цих стилів дозволить Вам скоротити час на опрацювання літератури. Ви можете оформити літературу за власним вибором у порядку появи посилань у тексті, в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків; у хронологічному порядку.

Заповніть таблицю щодо плюсів і мінусів кожного стилю. *Увага! Плюси і мінуси Ви визначаєте суб'єктивно, відповідно до зручності/незручності використання під час Вашого дослідження.

Стилі оформлення списку наукових публікацій

Стиль	«+»	«-»
MLA (Modern Language Association)		
APA (American Psychological Association)		
Chicago/ Turabianstyle		

Продовження таблиці

Стиль	«+»	«-»
Harvard		
ACS (American Chemical Society)		
ACS (American Chemical Society)		
AIP (American Institute of Physics)		
IEEE (Institute of Electrical and Electronics Engineers)		
Vancouver		

Продовження таблиці

Стиль	«+»	«-»
OSCOLA		
APS (American Physics Society)		
Springer MathPhys Style.		

*Проблемою оформлення списків літератури з використанням різних стилів займаються бібліотекарі. Рекомендуємо скористатись їх корисними наробками. Одним з таких прикладів є робота Оксани Кордюкової з Національного університету «Кієво-Могилянська академія» «Міжнародні стилі оформлення бібліографічних посилань».

URL :

<https://www.slideshare.net/naukmalibrary/ss-70260091>

2.Оформіть список літератури за темою Вашого дослідження до 20 джерел різних типів (один автор, два автора, посилання на інтернет-джерело та ін.). Він має обов'язково містити книги, періодичні видання, інтернет-джерела, автореферати:

1. За ДСТУ-2015.
2. За АРА стилем.

*На допомогу Вам стануть корисні посилання в розділі «Література і корисні посилання до практичного заняття».

3. Напишіть коротке есе (до однієї сторінки) на тему «Найбільш зручним стилем оформлення списку літератури для мене є...».

4. Випишіть із статей за темою Вашого наукового дослідження різні приклади оформлення цитат (не менше 5-7).

*Пам'ятайте, що правильне оформлення цитат, зокрема розділові знаки при цитатах, можна перевірити в Українському правописі (див. Література і корисні посилання до практичного заняття).

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

5. Зверніться до українського правопису (див. розділ «Література і корисні посилання до практичного заняття»), занотуйте параграфи, у яких тлумачиться оформлення цитат. Запишіть інформацію в таблицю.

Номер параграфу, сторінка	Назва параграфу

Продовження таблиці

Номер параграфу, сторінка	Назва параграфу

6. Попрацюйте з Українським правописом (див. розділ «Література і корисні посилання до практичного заняття»), випишіть основні правила (можна схематично) щодо оформлення цитат та розділових знаків при них.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 3

Тема 3. Робота з базами даних

Види баз даних

Види наукометричних баз даних

Мета й завдання практичного заняття: розглянути найбільш відомі наукометричні бази даних, розкрити їх особливості.

Ключові слова й поняття практичного заняття: база даних, наукометрична база даних, Web of Science, Scopus, Web of Knowledge, Astrophysics, PubMed, Mathematics, Chemical Abstracts, Springer, Agris, GeoRef та ін.

Завдання до практичного заняття:

1. Коротко розкрийте теоретичні питання плану практичного заняття.

2. Опрацюйте інформацію щодо наукометричних баз даних: Web of Science, Scopus, Web of Knowledge, Astrophysics, PubMed, Mathematics, Chemical Abstracts, Springer, Agris, GeoRef та ін.

Розкрийте коротко особливості кожної бази в таблиці.

Особливості баз даних

Назва бази даних	Основні характеристики
Web of Science	
Scopus	
...	

Продовження таблиці

2. Зверніться до сайту бібліотеки Вашого закладу вищої освіти. З'ясуйте, до яких баз даних надано доступ Вашому ЗВО. Запишіть коротку інформацію:

1.

2.

3.

4.

5.

6.

3. Скористуйтесь доступом до однієї з баз даних. Укладіть список матеріалів з тієї чи тієї баз даних, доступ до якої надано Вашому університету.

4. Напишіть есе (до двох сторінок) на тему «Бази даних: користь чи шкода для науки».

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 4

Тема 3. Робота з базами даних

Репозиторій ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»: структура, особливості роботи в ньому, розміщення матеріалів.

Література і корисні посилання до практичного заняття:

Репозиторій ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». URL : <http://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/>

Мета й завдання практичного заняття:
познайомитись з університетським репозиторієм,
визначити його структуру й найбільш необхідні розділи,
порядок розміщення матеріалів у ньому.

Ключові слова й поняття практичного заняття:
база даних, репозиторій.

Завдання до практичного заняття:

**1. Розкрийте структуру Репозиторію ДЗ
«Луганський національний університет імені Тараса
Шевченка» (можна схематично).**

2. Укладіть список праць за темою Вашого дослідження, користуючись Репозиторієм Вашого університету.

3. Запишіть шлях пошуку публікації в Репозиторії.

4. Заповніть таблицю й укажіть, якими розділами репозиторію Ви можете скористатись і з якою метою.

Корисні розділи Репозиторію

Назва розділу	Мета використання

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 5

Тема 4. Причини академічної недоброчесності і шляхи їх усунення

Причини академічної недоброчесності і шляхи їх усунення у здобувачів різних освітніх рівнів.

Пропедевтика академічної доброчесності в закладах різних освітніх рівнів.

Мета й завдання практичного заняття: розглянути причини академічної недоброчесності, визначити шляхи усунення та можливості пропедевтики академічної недоброчесності в закладах освіти різних рівнів.

Ключові слова й поняття практичного заняття: академічна недоброчесність, причини академічної недоброчесності, шляхи усунення академічної недоброчесності, пропедевтика академічної доброчесності, заклади освіти.

Завдання до практичного заняття:

1. Коротко розкрийте теоретичні питання плану практичного заняття.

2. Укладіть список публікацій (не менше 5) за останні п'ять років, у яких розглядаються причини академічної недоброчесності та шляхи їх усунення.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

3. Розробіть тест (до 10 питань) на визначення причин академічної недоброчесності серед здобувачів освіти й професорсько-викладацького складу.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

3. Напишіть есе (обсягом до 1 сторінки А4) на тему «Пропедевтика академічної доброчесності в закладах різних освітніх рівнів: що для цього потрібно?».

***Поміркуйте, чи можливе використання однакових засобів пропедевтики академічної доброчесності в школі й університеті? Чому?**

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 6

Тема 5. Робота з онлайн-платформами для перевірки тексту на плагіат

Онлайн-платформи та програми для перевірки тексту на плагіат.

Література і корисні посилання до практичного заняття:

Духович В. Перевірка тексту на унікальність онлайн – найкращі безкоштовні сервіси. URL : <https://plagiar.com/perevirka-tekstu-na-unikalnist/>

Перевірка на плагіат. URL : <https://library.kubg.edu.ua/poslygy-ta-servis/dostup-do-internet.html>

Перевірка на плагіат. URL : <http://library.iapm.edu.ua/plagiat.htm>

Програмне забезпечення для перевірки наукових текстів на плагіат: інформаційний огляд / автори-укладачі: А. Р. Вергун, Л. В. Савенкова, С. О. Чуканова ; редколегія: В. С. Пашкова, О. В. Воскобойнікова-Гузєва, Я. Є. Сошинська ; Українська бібліотечна асоціація. Київ : УБА, 2016. Електрон. вид. 1 електрон. опт. диск (CDROM).

36 с. ISBN 978-966-97569-5-4. URL : https://ula.org.ua/images/uba_document/programs/academ_integrety/Academ_3_12_red3.pdf

Топ-10 сервісів для перевірки на плагіат для копірайтерів та контент-менеджерів. URL : <https://www.imena.ua/blog/top-10-antipagliat-services/>

Топ-4 сервісів для перевірки унікальності тексту. URL : <https://internera.com/uk/blog/top-4-servisiv-dlja-perevirki-unikalnosti-tekstu>

Три способи перевірити унікальність тексту. URL : https://www.youtube.com/watch?v=G1RhOCHtBao&ab_channel=pavlofox

Шандра Р. Онлайн-платформи та програми для перевірки тексту на плагіат. URL : <https://osvita.ua/vnz/76907/>

Як перевірити текст на унікальність та плагіат (системи та сервіси)? URL : <https://ag.marketing/blog/yak-pereviryty-tekst-na-unikalnist/>

UNICHECK – Сервіс перевірки на плагіат. URL : https://www.youtube.com/watch?v=dPSTZMSoQw8&t=2s&ab_channel=%D0%92%D1%87%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%8C%D1%81%D1%8C%D0%BA%D1%96%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%B7%D0%B8%D0%BD%D0%BA%D0%B8

UNICHECK. Сервіс перевірки на плагіат для найкращих результатів. URL : <https://unicheck.com/uk-ua>

Мета й завдання практичного заняття: розглянути найбільш доступні онлайн-платформи та програми для перевірки тексту на плагіат, визначити переваги й недоліки кожної з них.

Ключові слова й поняття практичного заняття:
онлайн-платформа, програма, унікальність тексту, плагіат.

Завдання до практичного заняття:

1. Одним із завдань для досягнення стратегічної цілі 2 Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2023–2032 рр. є «розроблення стандартизованих цифрових інструментів для вимірювань результатів навчання та перевірки на академічну доброчесність».

Зараз існує значна кількість таких цифрових інструментів.

Укладіть список онлайн-платформ та програм для перевірки тексту на плагіат. Розкрийте їх основні характеристики.

Основні характеристики онлайн-платформ та програм для перевірки тексту на плагіат

№	Назва програми	Основна характеристика
1.	Advego Plagiatus	
2.	Content-watch.	
3.	Edu-Birde	

4.	Etxt Antiplagiat	
5.	Plagiarisma	
6.	Like-Exactus	
7.	UNICHECK	
8.		
9.		

10.		
------------	--	--

2. Використайте готову сторінку з Вашої статті за темою дослідження або напишіть тези і перевірте цю сторінку не менше, ніж на 5 програмах. Результати представте в таблиці:

Результати перевірки тексту в різних програмах

Назва програми	Результати перевірки	Недоліки програми	Переваги програми

*Поміркуйте, чому в різних програмах відрізняються показники результатів перевірки?

ПРОГРАМА ПІДГОТОВКИ ДО МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ ТА ЗАЛКУ

Поняття академічної доброчесності.

Компіляція і плагіат.

Види академічної недоброчесності.

Види плагіату.

Цінності академічної доброчесності.

Законодавчі та нормативно-правові документи про академічні доброчесність.

Правила цитування. Основні помилки під час цитування.

Стили оформлення списків публікацій.

Авторське право. Об'єкти авторського права.

Регулювання авторського права у законодавчих документах.

Види порушень авторського права. Відповідальність за порушення авторського права.

Виникнення авторського права. Оформлення авторського права.

Бази даних. Наукометричні бази даних.

Репозиторій. Особливості структури і користування.

Причини академічної недоброчесності.

Цінності і принципи академічної доброчесності.

Шляхи усунення причин академічної недоброчесності.

Навчальне видання

Починкова Марія Миколаївна

**АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ У
ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Навчально-методичний посібник

За редакцією автора
Комп'ютерний макет – Сойнов Т. Д.

Електронне видання